

Razgovarao: Darko Jerković, Preneseno iz Glasa Slavonije

DR. SC. MIRJANA MATEŠIĆ RAVNATELJICA HRVATSKOG POSLOVNOG SAVJETA ZA ODRŽIVI RAZVOJ

Bitni su kriteriji dodjele sredstava koja će poticati održivi razvoj

Nakon često dijeljenog komentara na [Nacionalnu razvojnu strategiju](#) ravnateljice [HR PSOR-a](#) dr. s. Mirjane Matešić, prenosimo intervju na temu Nacionalnog plana oporavka i otpornosti Hrvatske.

Intervju prenosimo s mrežne stranice [Magazina, Glas Slavonije](#), a možete ga naći i u tiskanom izdanju

Ovaj dokument iznimno je važan za Republiku Hrvatsku jer je temelj za povlačenje velikog iznosa, dijelom nepovratnih sredstava, a dijelom vrlo povoljnih kreditnih sredstava koja su u ovom trenutku presudna za početak oporavka od pandemije i potresa koji su pogodili našu zemlju. To više, očekivanja od ovog dokumenta još su veća pa mogu slobodno reći da on nije zadovoljio naša očekivanja - kaže dr. sc. Mirjana Matešić, ravnateljica Hrvatskog poslovnog savjeta za održivi razvoj (HR PSOR), te dodaje:

- Čitajući 80 stranica teksta, praktički nismo dobili mnogo više informacija od onih ponuđenih na prvim stranicama koje su razdijelile iznose prema udjelu u kojem će ih na raspolaganje dobiti pojedini sektori. Prirodno, najveća su očekivanja od potpora gospodarstvu, a s obzirom na to da predstavljam poslovni sektor, najviše sam pozornosti poklonila upravo ovom dijelu dokumenta.

Već u samom uvodu u poglavlju gospodarstvo dokument naglašava važnost razvoja energetske infrastrukture, konkurentnog i učinkovitog prometnog sustava s reformom sektora, zatim se navodi upravljanje vodnim resursima, gospodarenje otpadom, digitalizacija javne uprave za poljoprivrednike. Sve navedene djelatnosti pripadaju javnim uslugama i njihovo unapređenje dužnost je i odgovornost državnog i lokalnih proračuna jer se radi o javnoj infrastrukturi i komunalnim uslugama. Ništa od ovoga nije gospodarstvo, bar ne u onom smislu privatnog, poduzetničkog sektora koji je najpogođeniji krizom. Privatni sektor specifično se spominje pod stavkama poljoprivredni i prehrambeni sektor te turizam. Svakako pohvaljujemo namjeru Vlade RH da uloži sredstva i napore u transformaciju i jačanje otpornosti hrvatske poljoprivrede te posebno turizma jer se radi o sektoru teško pogođenom pandemijom, a o čijoj vitalnosti u velikoj mjeri ovisi ekonomski prosperitet gospodarstva u cijelosti. Vjerujem da su i druge djelatnosti privatnog sektora također planirane, no one se poimence nigdje ne spominju. Ipak, najvažnije je da iz dokumenta nije vidljivo koliki će iznos sredstava doista biti na raspolaganju poduzetnicima ni u kojem obliku, pod kojim uvjetima i slično. Jasno je da iznos sredstava pod stavkom gospodarstvo u većoj mjeri nije namijenjen privatnom sektoru.

Dodatno ono što zbunjuje jest činjenica da dokument najavljuje da tek treba "razviti nove mjere i politike koje stavljaju uključivi rast i održivi razvoj u središte napora da se privuku i potaknu privatne investicije i iskoriste njihove koristi". Nije stoga jasno na temelju kojih kriterija će se dodjeljivati sredstva koja će poticati održivi razvoj jer se konkretne mjere i mehanizmi tek planiraju razvijati. Na istom tragu smatram da su reforma poreznih poticaja za istraživanje i razvoj te reforma financiranja inovacija, reforme koje ne pripadaju u ovaj dokument. Dokument bi trebao raditi na oporavku, a ovo su teme za reforme koje bi vlada trebala provesti neovisno o ovom dokumentu i smatram da ih ne bi trebalo financirati iz iznosa sredstava namijenjenih oporavku gospodarstva.

ODRŽIVI RAZVOJ

Što još zamjerate dokumentu, u kojim područjima...?

- Također mislim da neki navedeni ciljevi nisu dobro promišljeni niti su u skladu s postojećim trendovima te pokazuju nedovoljno razumijevanje autora dokumenta o razvojnim trendovima, smjerovima održivosti i prilagodbe klimatskim promjenama. Jedan od primjera je Cilj C1.1 Jačanje konkurentnosti i zelena tranzicija gospodarstva u sklopu kojeg je naveden cilj broj 5- Potaknuti snažniju internacionalizaciju gospodarstva te povezanost s regionalnim i globalnim lancima vrijednosti. Upravo za vrijeme pandemije COVID-a svjetski gospodarstvenici su spoznali važnost lokalnih lanaca dobave i lanaca vrijednosti te se u sklopu jačanja sigurnosti i postizanja Ciljeva održivog razvoja sada i u multinacionalnim kompanijama promoviraju i razvijaju lokalni lanci dobave koji su u ovim neizvjesnim uvjetima poslovanja prepoznati kao sigurniji, jeftiniji i svakako održiviji s manjim utjecajem na okoliš. Iz te perspektive čini se potpuno deplasirano poticati sudjelovanje u globalnim lancima vrijednosti. Drugi je primjer Cilj C1.5. Unaprjeđenje korištenja prirodnih resursa i jačanje lanca opskrbe hranom koji kao jedan od izazova navodi- Usitnjenost proizvodnje i ponude u poljoprivredi rezultira smanjenom konkurentnošću i neučinkovitim korištenjem prirodnih resursa dajući do znanja da se učinkovitost korištenja resursa smatra prije svega učinkovitijim korištenjem zemljišta, što je potpuno izvan konteksta o kojem govore međunarodni dokumenti i strategije kada govore o učinkovitosti korištenja resursa gdje se ponajprije misli o stvaranju vrijednosti korištenjem što je moguće manje energije i materijala i sirovina iz prirode kako bi se ekonomski rast odvojio od materijalne potrošnje.

Koliko je NPOO, u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju, prilika za restrukturiranje gospodarstva i javne uprave prema pametnom razvoju temeljenom na načelima održivog razvoja?

- Svakako da jest. No da bismo sa sigurnošću znali da će on potaknuti razvoj gospodarstva temeljenog na održivom razvoju, moramo vidjeti kriterije dodjele sredstava koja se temelje na održivosti. U ovom trenutku dokument nam samo nudi deklarativnu orijentiranost na održivi razvoj. A upravo je ono što smo u ovom dokumentu očekivali vidjeti su jasni kriteriji dodjele sredstava, kako prema sektorima tako i prema utjecaju na održivost, sukladno EU taksonomiji koju je predstavio spomenuti Europski zeleni plan. Glagoli kao što su: jačati, razvijati i slični ostavljaju dojam da se tek s pomoću ovih sredstava planira razvijati kriterije dodjele.

Još puno posla

Zaključno - koje bi reforme trebalo početi odmah provoditi...?

- S obzirom na teme kojima se bavimo mi u Hrvatskom poslovnom savjetu za održivi razvoj, nama je važno vidjeti da se kriteriji održivosti uvedu u sve poslovne planove vlade i gospodarstva. To znači kriterije održivosti u svim infrastrukturnim projektima i svim modelima financiranja oporavka gospodarstva. Ali ti bi kriteriji već danas trebali biti detaljno razrađeni i poznati, a na temelju ovog dokumenta mogu zaključiti da to nije slučaj. (D.J.)